

ОРГАНІЗАЦІЯ І ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО СЕРЕДОВИЩА ІНТЕРНЕТУ У ВПНЗ ІЗ МЕТОЮ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ

Постановка проблеми. Сучасна освіта з кожним днем вимагає все більш активного використання інформаційно-комунікаційних технологій в управлінській та навчально-виховній діяльності вищих педагогічних навчальних закладів. Основним критерієм ефективності використання нових інформаційно-комунікаційних технологій в Інтернеті в педагогічному вищому навчальному закладі є вже не наявність комп'ютерів, а використання сучасних Інтернет-технологій для організації та створення навчально-виховного середовища. А це, у свою чергу, вимагає створення нових педагогічних умов та пошуку новітніх методик викладання, що забезпечать підготовку висококваліфікованих педагогів. Тому однією з глобальних цілей інформатизації освіти є підготовка педагогів, які володіють високим рівнем інформаційної культури і можуть застосовувати активні методи навчання у своїй майбутній професійній діяльності.

Вивчивши структуру та наповнення різноманітних освітніх сайтів, можна зробити висновок про неорганізованість інформаційно-освітнього середовища Інтернету. Сьогодні виникає необхідність у створенні навчально-виховного середовища Інтернету як відкритої, педагогічно доцільної структурованої системи, що володіє інформаційним полем, в якому здійснюється взаємодія суб'єктів навчально-виховного процесу за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, що сприяє ефективному розвитку студентів та формуванню їхньої інформаційної культури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Специфіка освітнього Інтернет-середовища та різні аспекти середовищної проблематики знайшли відображення у працях Д. Б. Беляєва, В. С. Біблера, Р. П. Бужикова, В. Г. Бочарової, Ю. С. Бродського, С. Д. Дерябко, М. Ю. Кадемії, Н. Б. Крилової, Ю. С. Майнулова, Л. І. Новікової, В. А. Петровського, В. З. Равкіна, П. І. Рокітінського, Ю. В. Сичова, С. В. Титенко.

Для дослідження середовища як педагогічного феномену необхідно виявити його специфічні можливості як джерела професійного та особистісного досвіду, стимулів самореалізації майбутнього фахівця.

Постановка завдання. Метою нашої роботи є розкриття питання організації і використання навчально-виховного середовища Інтернету з метою розвитку інформаційної культури студентів.

Виклад основного матеріалу. Інтерес до феномену середовища багато в чому пояснюється зміною самої людини до навколишнього середовища і розробкою систем особистісно-орієнтованої освіти [1]. Сучасні освітні тенденції вимагають великої гнучкості та динамічності в організації навчального процесу. Розвиток економіки і галузей народного господарства створює потребу в професійних кадрах нових спеціальностей. Навіть класичні спеціальності вимагають модернізації процесу навчання в умовах стрімкого розвитку науки і техніки. Таким чином, виникає потреба в створенні систем навчання нового покоління, характерними рисами яких стане: орієнтація на індивідуальні особливості учня; гнучкість; відкритість для модифікації і розширення; простота підготовки вихідного матеріалу [3].

Поряд із розвитком навчально-виховного середовища Інтернету особливої актуальності набуває інформаційна культура студентів, яка включає володіння новими інформаційними технологіями, розуміння діапазону їх застосування, критичне ставлення до розповсюджуваної інформації, розвинену пізнавальну мотивацію, готовність до саморозвитку, рефлексію, ціннісні орієнтації, культуротворення.

Навчально-виховне середовище Інтернету буде сприяти розвитку інформаційної культури студентів у тому випадку, якщо процес організації буде відбуватися у

відповідності з визначеними педагогічними умовами, які можна розділити на організаційні, дидактичні, дизайнерські і технічні.

До педагогічних умов організації освітньо-виховного середовища Інтернету відноситься провідна роль викладача, яка проявляється у відборі інформації для такого середовища згідно з педагогічними цілями, у створенні карти середовища, в проектуванні індивідуальних траєкторій навчання студентів, а також в їх ініціації та активності [2].

Наступною педагогічною умовою організації навчально-виховного середовища Інтернету можна назвати створення його карти викладачем. Карта навчально-виховного середовища Інтернету являє собою систематизований перелік сайтів, відібраних у відповідності з дидактичними принципами, апробованих викладачами на практиці протягом багаторічної роботи і представлених з анотацією для подальшого використання в педагогічній діяльності.

Педагогічна умова співпраці викладача і студентів у створенні навчально-виховного простору Інтернету і його карти вимагає визнання студентів партнерами в процесі навчальної діяльності.

Педагогічна умова відповідності навчально-виховного простору Інтернету етичним нормам вимагає морального розвитку мислення при наповненні його різноманітним, багатомовним, достовірним, що відображає різноманіття народів світу матеріалом; демонстрацію толерантного ставлення до інших людей; здатність розуміти, приймати існування інших народів, звичаїв, традицій. Наповнення навчально-виховного середовища Інтернету не повинно суперечити загальним моральним цінностям.

Педагогічна умова систематичності роботи в навчально-виховному просторі Інтернету вимагає його використання протягом усього часу навчання.

Педагогічна умова обліку ряду класичних дидактичних принципів, які отримують сьогодні нове звучання, нове змістове наповнення при створенні освітньо-виховного середовища Інтернету, потребують аналізу змісту Інтернет-ресурсів. Так, принцип науковості змісту інформації Інтернет-ресурсів трактується як відповідність інформації сучасного наукового знання, припускає глибину і коректність викладення навчального матеріалу, доступного з ресурсів порталу з урахуванням останніх наукових досягнень. При цьому навчальний матеріал повинен містити достовірні відомості і базуватися на наукових методах.

Педагогічна умова надмірності навчально-виховного середовища Інтернету вимагає наявності вичерпної інформації по всіх розділах навчальної дисципліни.

Педагогічна умова багаторівневості побудови навчально-виховного середовища Інтернету вимагає забезпечення можливості диференціації його утримання за рівнями складності.

Педагогічна умова відкритості навчально-виховного середовища Інтернету служить для його постійного поповнення світовими освітніми ресурсами, розвитку наукових і освітніх зв'язків із вітчизняними і закордонними колегами.

Педагогічна умова компенсаторності освітньо-виховного середовища Інтернету вимагає наявності такої інформації, яка б доповнювала і розвивала зміст інших джерел, які використовуються в навчанні.

Інтерактивність і динамічність навчально-виховного простору Інтернету є взаємодією студентів з Інтернет-ресурсами, що забезпечують інтерактивний діалог і зворотний зв'язок, наявність гіперпосилань на додатковий матеріал, наявність перехресних посилань. Інтерактивність – це здатність людини активно впливати на зміст, зовнішній вигляд і тематичну спрямованість Інтернет-ресурсів, а також можливість спілкуватися, висловлюючи свою думку і враховуючи думку партнера зі спілкування.

Безлінійність будови освітньо-виховного середовища Інтернету дає можливість реалізувати варіативний рух у ході відпрацювання навчального матеріалу. Гіпермедійність освітньо-виховного середовища Інтернету включає два параметри: наявність візуальних об'єктів навігації (малюнків, анімацій тощо) і можливість виклику прикладної програми для презентації навчального матеріалу.

Педагогічна умова дизайну Інтернет-ресурсів повинна відповідати таким принципам: помірний зміст графіки та анімації (вони повинні відображати зміст), відсутність зайвих елементів, оптимальне поєднання фону і кольору шрифту; дизайн повинен бути естетичним (правильно підібрана колірна гамма, правильне положення графіки щодо тексту); він повинен бути виразним, не повинен відволікати від змісту, бути динамічним, повинен враховувати вікові та психологічні особливості передбачуваного користувача, витримувати стиль щодо призначення.

Важливою також є педагогічна умова урахування принципів технічної реалізації навчально-виховного середовища Інтернету: відповідність рівня комп'ютерної техніки, наявної в навчальних закладах; можливість роботи з відключеними малюнками; можливість перегляду ілюстрацій поза текстом; сайт повинен підтримуватися поширеними браузерами; мати достатню швидкість завантаження; слід уникати перевантаженості тексту і графіки; оптимальний об'єм; функціональність; доступність із різних моделей персонального комп'ютера, які мають різне програмне забезпечення; доступність у будь-який час; доступність як для слабо підготовлених користувачів, так і для більш досвідчених; простота навігації; можливість завантажити або роздрукувати обраний матеріал (текст або графіку); висока ступінь інтерактивності; використання оптимального і сучасного інструментарію для створення web-сторінок; використання навчальних засобів; використання HTML-редакторів; своєчасність виправлень і оновлень.

Викладач повинен також дотримуватися педагогічної умови обліку ергономічних принципів організації навчально-виховного середовища, які включають в себе: принцип відбору інформації, яка характеризується гуманним ставленням до студента, що вимагає наявності дружнього інтерфейсу, забезпечення можливості використання студентами необхідних методичних вказівок, вільної послідовності і темпу роботи, дозволяє уникнути негативного впливу на його психіку; принцип дотримання гігієнічних і санітарних норм роботи з обчислювальною технікою, який вимагає обмеження часу роботи в навчально-виховному середовищі Інтернету.

Під час створення навчально-виховного середовища Інтернету здійснюються такі види навчальної діяльності: відбір, накопичення, зберігання, оброблення інформації, видача досить великих обсягів інформації, представленої в різній формі.

Відбір інформації – це результат перегляду матеріалів і документів, уточнення, доповнення та формалізації інформації. Студенти в процесі роботи в навчально-виховному середовищі здійснюють упорядкування зібраних матеріалів шляхом їх систематизації з метою зробити їх компактними та придатними для аналізу.

Способи відбору інформаційного пошуку визначаються з урахуванням структури і змісту досліджуваної проблеми з виділенням конкретних завдань, що підлягають аналізу, наявності суміжних галузей і проблем, в яких може знаходитися потрібна інформація, глибини ретроспективного пошуку, видів документальних джерел, необхідних для дослідження.

Накопичення інформації – це результат інтеграції, систематизації, уточнення та обліку інформації в певних системах. Після попереднього етапу студенти систематизують знайдене за категоріями, постійно оновлюючи пошук доти, поки знайдений матеріал не буде влаштовувати їх у кількісному і якісному плані. Мета етапу полягає в придбанні достатньої кількості матеріалу для подальшої роботи для його аналізу й узагальнення.

Способи накопичення інформації визначаються з урахуванням глибини досліджуваної теми.

Зберігання інформації – це результат централізації, корекції, оновлення та заощадження банків даних. Усе знайдене студенти зосереджують у відведеному для цього резерві. Мета етапу – зробити інформацію доступною для себе в будь-який час. Способи зберігання інформації залежать від технічних можливостей.

Обробка інформації – це результат її перетворення (сортування, угруповання, збагачення, порівняння тощо) у форми, зручні для роботи. Студенти, аналізуючи і порівнюючи відібрану інформацію, створюють свій документ. Мета обробки інформації

полягає у створенні умов для правильної оцінки досліджуваних фактів, подій і явищ. Способи обробки інформації визначаються аналітичними здібностями студентів.

Видача інформації – це передача інформації в режимі сигнального інформування або згідно з програмою, зазначеною в запиті. Студенти презентують опрацьований матеріал для підсумкової перевірки. Мета етапу – донести до слухача результат своєї діяльності. Способи видачі залежать від завдань викладача і вмінь студентів [2].

Навчально-виховне середовище Інтернету має включати в себе освітні Інтернет-ресурси з анотацією їх використання. Це можуть бути конспекти лекцій, уроків, лабораторних, практичних робіт, представлені в гіпертекстовому вигляді з посиланнями на інші інформаційні ресурси гіпертекстові підручники, розміщені на сайтах із вбудованими в них посиланнями на відповідні ресурси Інтернету; електронні копії друкованих методичних посібників, що містять вказівки на ресурси Інтернету; Web-сайти освітнього призначення, що містять посилання на ресурси Інтернету; "віртуальні" лабораторні роботи, що функціонують на Web-сайтах порталу.

Весь матеріал навчально-виховного простору Інтернету рекомендується розділити на такі блоки: портали, форуми, конференції загальноосвітньої спрямованості (для викладачів різних дисциплін), сайти викладачів-предметників, вузькоспеціалізовані сайти, які, у свою чергу, діляться на інформаційні та телекомунікаційні.

Створення навчально-виховного простору Інтернету з метою розвитку інформаційної культури студентів представляється можливим, якщо викладач:

- знайшов і структурував наявні ресурси мережі з навчальної дисципліни;
- здійснив грамотний відбір змісту інформації навчально-виховного середовища Інтернету у відповідності з перерахованими вище принципами організації навчально-виховного середовища Інтернету;
- ознайомив студентів із принципами відбору Інтернет-ресурсів для створення навчально-виховного середовища Інтернету;
- правильно сформулював завдання студентам, орієнтуючи їх пошук на перевірені адреси;
- навчив студентів правилам Інтернет-спілкування на форумах, в чатах, ICQ не відволікатися від заданої теми (в модельованих телеконференціях за повідомлення не по темі порушника відключають: неприпустимо витрачати чужий час); дотримуватися стилю відповіді на листи; стежити за правописом та розділовими знаками (з появою комп'ютерів правила з української та іноземних мов ніхто не скасовував і читати неграмотний текст з екрану так само неприємно, як і на папері).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, кожен викладач, який має доступ до освітньо-виховного середовища Інтернету, може, у свою чергу, формувати розподілений інформаційний освітній ресурс, створюючи карту навчально-виховного простору Інтернету за напрямками діяльності, які його цікавлять. Робити це можна самостійно, разом зі своїми студентами, обмінюючись інформацією з колегами. У ході цього виду діяльності відбувається процес його безперервної перепідготовки на основі навчально-виховного середовища Інтернету, що дає можливість студентам та викладачам спільно працювати зі своїми колегами як у країні, так і на міжнародному рівні, розділяючи нові ідеї та ініціативи онлайн-співпраці для збільшення (поглиблення) їх викладацьких і студентських можливостей.

Список використаних джерел

1. Артюхина А. И. Образовательная среда высшего учебного заведения как педагогический феномен: монография / А. И. Артюхина. – Волгоград : Изд-во ВолГМУ, 2006 – 237 с.
2. Кириленко В. В. Педагогічні умови формування інформаційної культури студентів-філологів / В. В. Кириленко // Сучасні інформаційні технології та інноваційні

методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : збірник наук. пр. – К. ; Вінниця, 2010.

3. Титенко С. В. Освітні Інтернет-системи та моделювання знань [Електрон. ресурс] / С.В. Титенко // Лабораторія СЕТ. – К., 2006. – Режим доступу : http://www.setlab.net/?view=AIED_Overview.

Кириленко В. В., Кириленко Н. М.

Організація і використання навчально-виховного середовища Інтернету у ВПНЗ із метою розвитку інформаційної культури студентів

Розкрито питання організації і використання навчально-виховного середовища Інтернету з метою розвитку інформаційної культури студентів, надано деякі педагогічні умови формування інформаційної культури студентів.

Ключові слова: інформаційна культура, освітній простір, освітнє середовище Інтернету, інформаційні технології, Інтернет-технології, Інтернет-середовище, навчально-виховне середовище.

Кириленко В. В., Кириленко Н. М.

Организация и использование учебно-воспитательной среды Интернета в ВПНЗ с целью развития информационной культуры студентов

Раскрываются вопросы организации и использования обучающей и воспитательной среды Интернета с целью развития информационной культуры студентов, даны некоторые педагогические условия формирования информационной культуры студентов.

Ключевые слова: информационная культура, образовательное пространство, образовательное пространство Интернета, информационные технологии, Интернет-технологии, Интернет-среда, образовательно-воспитательная среда.

V. Kirilenko, N. Kirilenko

Organization and Use of Learnig-Educative Internet Environment in VPNZ with the Purpose of Students` Informative Culture Development

Questions of organization and use of teaching educational Internet environment with the aim of development of students' information culture are analyzed in the article.

Key words: information culture, educational space, Internet education space, information technology, internet technology, the Internet environment, education and educative environment.

Стаття надійшла до редакції 16.05.2012 р.